

Knížnica A.Bernoláka v Nových Zámkoch

Margita FIGULI

**Bibliografický leták pri príležitosti 100. výročia narodenia
spisovateľky**

Október 2009

Margita FIGULI

V tomto roku si pripomíname sté výročie narodenia významnej slovenskej literátky- predstaviteľky slovenskej moderny, tradicionalizmu a lyrizovanej prózy – Margity Figuli.

Spisovateľka sa **narodila 2.10. 1909 vo Vyšnom Kubíne**, kde absolvovala aj základné vzdelanie. Mešťianku a reálne gymnázium absolvovala v Dolnom Kubíne. Jej pôvodným zámerom bolo stať sa maliarkou, ale z rodinných a osobných dôvodov z toho zišlo a zapísala sa na obchodnú akadémiu v Banskej Bystrici, ktorú úspešne absolvovala v roku 1928. Do roku 1942 pracovala ako anglická korešpondentka v Bratislavskej Tatra banke odkiaľ bola prepustená pre svoje pacifistické názory a kritiku klérofašistického štátu. Medzitým sa vydala a prijala občianske meno Šustrová, pod ktorým však v literatúre nikdy nefigurovala. Od roku 1942 sa začala venovať iba literárnej tvorbe a svoje prvotiny uverejňovala pod pseudonymom „Oľga Morena“ alebo „Morena“. V roku 1969 získala titul „zaslúžilá umelkyňa“ a najvyššie ocenenie „národná umelkyňa“ dosiahla v roku 1974. Zvyšok života prežila v Bratislave, kde aj **27. marca 1995 zomrela**.

Medzi literárnymi prvotinami sa nachádza poézia, z ktorej čoskoro presedlala na prózu, ktorej zostala verná. Prispievala do „Slovenských pohľadov“, „Slovenskej nedele“, „Elánu“ a „Živeny“. Nakoľko celý život inklinovala k maliarstvu je prvú novelu „**Uzlík tepla**“ ilustroval maliar Koloman Sokol, ktorý jej vydanie aj finančne podporil. V roku 1937 je vyšla zbierka desiatich noviel pod názvom „**Pokušenie**“. Pozoruhodnými novelami sú tu napr.: „**Extáza**“, „**Rubári**“ a „**Strmina**“, v ktorých sa na pozadí sociálno-kritického a spoločenského rozmeru pertraktuje téma lásky v rôznych podobách. Už v týchto novelách sa u autorky prejavili prvky lyrického tradicionalizmu a ornamentalizmu, ktorými sa prikláňa k tvorbe literátov ako sú Ondrejov, Chrobák a Švantner. Zaujímavou je i novela „**Olovený vták**“, kde sa prejavila ako pacifistka kritizujúca druhú svetovú vojnu a fašizmus a preto bola prepustená z Tatra banky.

Margita Figuli sa stala veľmi uznávanou autorkou vďaka románu „**Tri gaštanové kone**“. Táto rozmerom útla knižočka s veľkým

obsahom a myšlienkou, ktorú vydala v roku 1940 oslovila široké vrstvy čitateľov na Slovensku. Pre veľký úspech bola táto románová, lyrizovaná próza vydávaná každoročne v primeranom náklade až do roku 1950. Periodicita vydávania sa znovu obnovila na prelome rokov 60. až 70., kedy bolo dielko sfilmované Slovenskou televíziou a malo mimoriadny ohlas. Dej románu je postavený na klasickom trojuholníku dvoch mužov a jednej ženy, krásnej Magdalény, ktorá sa prisľúbi jednému z mužov, obchodnému cestujúcemu a rozprávačovi Petrovi pod podmienkou spoločenského vyrovnania. To spočívalo v privedení troch gaštanových koní. Medzitým však násilnícky Zápotočný zvedie Magdalénu a stane sa jej manželom. V súžití obaja veľmi trpia, Magdaléna pre nedodržanie sľubu Petrovi a Zápotočný poznaním, že násilím nič nedosiahol. Peter privádza tri gaštanové kone, z ktorých jeden nestrpí agresivitu Zápotočného a ten hynie pod jeho kopytami. Utrápená Magdaléna sa zotaví a šťastný Peter si ju odvádza do svojho rodného kraja. Toto dielko svojou mystikou, ilúziou že násiliu možno vzdorovať dobrotou srdca, pokorou a odovzdanosťou osudu, nadobudlo vlastne charakter akejsi rozprávky pre dospelých a stalo sa jedným z vrcholov slovenského naturizmu a lyrizovanej prózy.

V roku 1942 vydala knižne rozhlasovú hru „**Sen o živote alebo život Shelleyho**“, ktorej podkladom bol životopisný román A. Mauroisa o Shelley – anglickom básnikovi.

V tomto období vydala aj poviedku „**Tri noci a tri sny**“ s ilustráciami Ľ. Fullu a nedokončený román „**Zuzana**“, ktorý bol vydaný len časopisecky. Počas druhej svetovej vojny píše štvordielny román „**Babylon**“, ktorý bol vydaný v roku 1946 a jeho námetom je historické obdobie zániku Novobabylonskej ríše na prelome 6. až 7. storočia pred našim letopočtom. Príčinou jej rozpadu bola etická, morálna a sociálna kríza vtedajšej spoločnosti, spôsobujúca konflikt medzi novobabylončanmi a peržanmi reprezentovanými babylonským kráľom Nabonidom a perzským kráľom Kýrosom podľa historických faktov. Ústrednými, ale fiktívnymi postavami románu sú babylonský vojvodca Nebuzardar, perzské knieža Ustiga a krásna dievčina Nanai, ktorá sa po dlhých rozhodovaniach medzi oboma rozhodne pre Nebuzardara. Hlavnú myšlienku románu

tvorí zápas lásky s rozumom, vášne s intelektom a tradície a zákona so živelným novátorstvom spravodlivosti a pravdy. „Babylon“ bol oceňovaný, ale i kritizovaný pre svoju slabú aplikovateľnosť do vtedajšej spoločnosti. V roku 1956 vyšiel znovu v prepracovanej a dvojdielnej forme.

Pretože sa v povojnovom období oslabuje význam lyrizovanej prózy a naturizmu v slovenskej literatúre, autorka sa vo svojom ďalšom diele „**Vlci v dolinách**“, ktoré zostalo nedokončené, angažovane zaoberala témou SNP. Nakoľko sa M. Figuli v povojnovom období päťdesiatych rokov viac-menej hľadala ako literátka, prejavilo sa to aj vo viacerých nedokončených literárnych dielach. Príkladom tohto tápania sú román „**Zuzana**“ a novely „**Výpalkári**“ a „**Stretnutie**“. Pozornosť na seba upriamila autobiografickým románom „**Mladost**“, v ktorom sa vrátila na Oravu svojej mladosti, poznačenú prvou svetovou vojnou, plnú protikladov, sociálnych konfliktov a existenčných problémov. Kniha svojou miestopisnou a biografickou formou bola určená k výchove dospievajúcej mládeže. V roku 1964 napísala ďalšiu autobiografickú prózu pod názvom „**Ariadnina niť**“, ktorá angažovanou formou oslovuje detského čitateľa pri jeho kreovaní na „nového človeka“, novej doby a spoločnosti. Moderná škola a učenie majú byť cestou, ariadninou niťou labyrintom života sveta. Knižka bola v neskoršom období skritizovaná ako príliš moralizátorská.

V roku 1974 vydala budovateľský román „**Víchor v nás**“, ktorého dej sa odohráva v ženskom kolektíve v istom oravskom závode. Hlavná myšlienka spočívala v boji etiky a morálky so sabotérmi a negativistickými pochodmi v myslení ľudí. Jazykový a štylistický náboj však autorke nevyšiel a tak dielo vyznelo málo presvedčivo.

V osemdesiatych rokoch sa opäť zamerala na detskú tvorbu a to vydaním „**Balady o Jurovi Jánošíkovi**“, kde prístupnou formou približuje deťom folklórny obraz a ľudového hrdinu. V neskoršom období vydala obohatenú zbierku noviel pod názvom „**Mámivý dúšok**“.

Z okrajového žánru ja vhodné spomenúť libreto k baletu „**Rytierska balada**“, rozprávku „**Môj prvý list**“, memoárové eseje „**Životopisné legendy**“ a príležitostné preklady Karla Čapka

a K.J.Erbena. Na sklonku života sa sporadicky vracala k niektorým svojim nedokončeným dielam z prechádzajúceho obdobia.

Margita Figuli ako predstaviteľka naturizmu, tradicionalizmu, modernizmu a lyrizovanej prózy v slovenskej literatúre si vo svojich dielach udržiavala kontinuitu srdca i rozumu pri riešení konfliktov v duchu humanistických ideálov. Disponovala citovou angažovanosťou, štýlovou vyzretosťou a skvelou slovesnou kultúrou i napriek zložitým tvaroslovným a svetonázorovým premenám doby v ktorej žila.

Tento bibliografický leták vydáva knižnica A.Bernoláka pri príležitosti 100. výročia narodenia spisovateľky. Obsahuje neanotované, abecedne radené záznamy o knihách M.Figuli, ktoré sa nachádzajú vo fondoch KAB, knihách o nej a použítú literatúru.

Záznamová časť:

Knihy Margity Figuli vo fondoch KAB:

1. *Ariadnina niť*

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1964. 220 s.

2. *Babylon 1*

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1966. 431 s.

3. *Babylon 1* 7. vyd. –

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1987. - 390 s. - (RETRO , Zv. 10)

4. *Babylon 2* 1. vyd. –

Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1980. - 371 s. - (RETRO , Zv. 10)

5. *Balada o Jurovi Jánošíkovi*; Ilustr. Jozef Baláž. - [1. vyd.]. –

Bratislava : Mladé letá, 1980. - 139 s.

6. *Egy korty mámor* Zo slov. orig. prel. Márta Havas. - [1. vyd.]. –

Bratislava : Madách, 1975. - 344 s.

7. Három pejló Zo slov. orig. prel. Szabó László. - [1. vyd.]. –
Bratislava : Szlovákiai szépirodalmi könyvkiadó, 1960. - 202 s.

8. Ifjúkor.. –
Bratislava : SVKL, 1959.

9. Mladost' Ilustr.Ladislav Nesselman. - 3. vyd. –
Bratislava : Mladé letá, 1973. - 318 s. - (Klub mladých čitateľov)

10. Pokušenie = Mámivý dúšok /. - 1. vyd. –
Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1972. - 515 s. - (Vybrané spisy
Margity Figuli , Zv. 1)

11. Pokušenie Ilustr. Mária Želibská. - [3. vyd.]. –
[Bratislava] : Slovenský spisovateľ, 1967. - 264 s.

12. Tri gaštanové kone 2. vyd. –
Bratislava : Tatran, 1978. - 192 s. : 12 s. obr. príl.

13. Tri gaštanové kone [4. vyd.]. –
Bratislava : Tatran, 1991. - 167 s.

14. Vichor v nás.. –
Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1974. 405 s.

Knihy o nej:

ŠÚTOVEC, Milan

Romány a mýty / Milan Šútovec. - Bratislava : Tatran, 1982. - 270 s.
- (Edícia Interpretácie , zväzok 13.)

Použitá literatúra:

SLOVNÍK

Slovník slovenských spisovateľ'ov Valér Mikula ... [et al.]. - 2. vyd.
- Bratislava : Kalligram-Ústav slovenskej literatúry SAV, 2005. - 651
s. - (Knižnica slovenskej literatúry). - ISBN 80-7149-801-7

MAŤOVČÍK, Augustín

Slovník slovenských spisovateľov 20.storočia Augustín Maťovčík
... [et.al.]. - [1. vyd.]. - Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov,
2001. - 527 s. - ISBN 80-8061-122-X

ENCYKLOPÉDIA

Encyklopédia slovenských spisovateľov : 1.zväzok. - Bratislava :
Obzor, 1984. - 483 s. : obr.

MALÁ SLOVENSKÁ

Malá Slovenská encyklopédia : Encyklopedia Beliana. A-Ž /
kolektív autorov. - [1. vyd.]. - Bratislava : SAV, 1993. - 822 s.

Názov: Margita Figuli – bibliografický leták pri príležitosti 100.
výročia narodenia spisovateľky

Zostavil: Vojtech Gottgeisel – Rodinná knižnica KAB

Zodpovedná: Marta Szilágyiová – riaditeľka KAB

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Termín: október 2009

Náklad: 30 ks

Tlač: KAB NZ